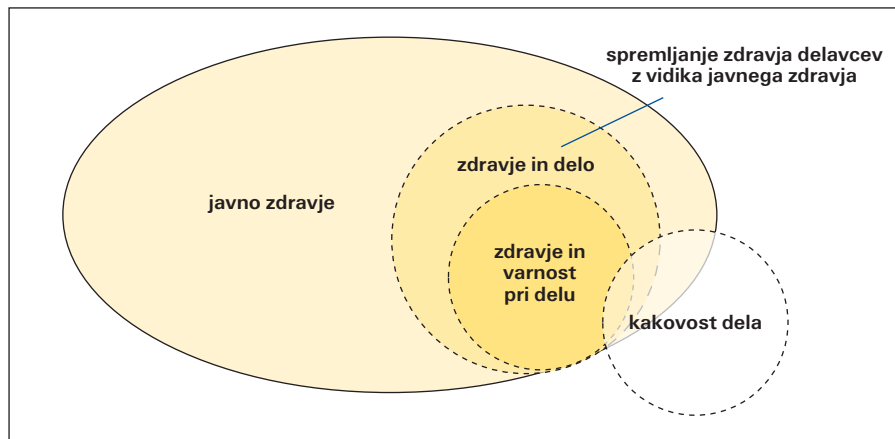

Vpliv dela na javno zdravje

Znano je, da je delo ena najpomembnejših določilnic stanja človekovega zdravja. To se mora odražati tudi v evropskem sistemu spremljanja javnega zdravja. Projekt WORKHEALTH je zato določil kazalce, ki kažejo, kakšen vpliv ima delo na javno zdravje, in ki lajšajo izvedbo spremljanja zdravja delavcev na evropski ravni. V projektu je bilo področje spremljanja zdravja delavcev določeno v odnosu do drugih sistemov spremljanja, še posebej na področju zdravja in varnosti pri delu ter kakovosti dela. To je prikazano na sliki 1.

Slika 1: Področje spremljanja zdravja delavcev z vidika javnega zdravja.

Spremljanje zdravja kot cikel politike

Spremljanje zdravja delavcev mora zagotoviti pregled stanja zdravja delovne sile. Na podlagi teh informacij se lahko ustrezno ukrepa in dajejo priporočila za aktivnosti, povezane z zdravjem delavcev. Spremljanje zdravja je lahko in mora biti uporabljeno kot orodje politikov za določanje specifičnih ciljev in za nadzor implementacije teh ciljev. Za različna okolja, kot so npr. delovno mesto, skupnost ali šola, je treba določiti splošen potek dejavnosti, v okviru katerega se strateške politike visoke ravni prilagajajo specifičnim okoljem in se uvajajo relevantne dejavnosti, ki v končni fazi vplivajo na ljudi iz teh okolij, pa tudi na javno zdravje. Vpliv na zdravje, ki izhaja, pa ponovno vpliva na novo politiko. To lahko imamo za cikel politike.

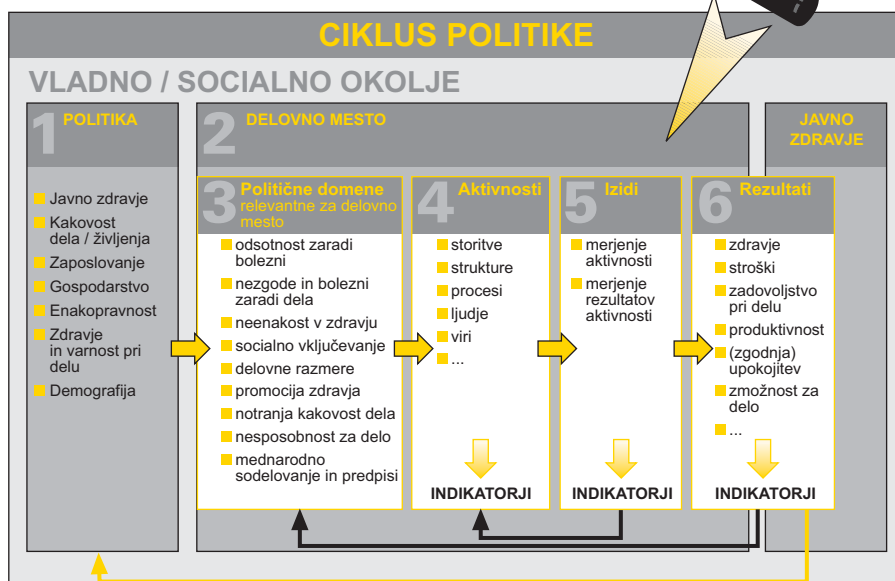
Naslednji cikel politike je načrtovan posebej za »delovno mesto kot okolje«:

Trenutno so za delovno mesto in rezultate javnega zdravja najbolj relevantne naslednje dejavnosti:

- optimiranje upravljanja odsotnosti zaradi bolniškega staleža,
- preprečevanje delovnih nezgod in bolezni zaradi dela,
- zmanjševanje neenakih možnosti za vzdrževanje zdravja,
- promocija socialnega vključevanja,
- izboljševanje delovnih razmer,
- promocija zdravja,
- povečevanje učinkovitosti vodenja nesposobnih za delo,
- povečevanje notranje kakovosti dela,
- povečevanje usklajevanja z mednarodnim sodelovanjem in predpisi.

Slika 2: Cikel politike v različnih okoljih.

Slika 3: Model ciklusa politike spremljanja zdravja delavcev z vidika javnega zdravja.

Ta model prikazuje področja dela in zdravja v okviru širšega političnega okolja: vladno/socialno okolje načrtuje politike (1), ki pokrivajo širok obseg področij (npr. javno zdravje, kakovost življenja, enakost, zdravje in varnost pri delu itd.). Vključujejo politike, relevantne za delovno mesto (2), kot so "zmanjševanje neenakosti v zdravju", "optimiranje upravljanja bolniških odsotnosti" ali "izboljševanje delovnih razmer" (3), ki sčasoma stvarno vplivajo na zdravje delovne sile. Ta proces lahko opazujemo znotraj sistema spremljanja zdravja delavcev. Indikatorji lahko odražajo aktivnosti (4), opravljene na delovnem mestu, izide (5) in končni rezultat (6).

Ciklus politike za upravljanje odsotnosti zaradi bolezni

Kako na primer deluje tak ciklus politike za spremljanje zdravja delavcev na področju odsotnosti zaradi bolezni? Kadar je stopnja odsotnosti zaradi bolezni visoka, lahko vlada uvede aktivnosti za preprečevanje bolezni, povezanih z delom (s podpiranjem na primer aktivnosti za promocijo zdravja na delovnem mestu ali z omogočanjem izobraževanja vodstva podjetij), in tako omogoča hitrejšo vrnitev na delo (npr. z oceno potrebe po rehabilitaciji na zgodnejši stopnji). Rezultat je izboljšanje delovnih razmer, rehabilitacija se začne bolj zgodaj in zaposleni imajo bolj kakovostno življenje. Končni rezultat za javno zdravje je zmanjšanje stopnje bolniških odsotnosti in ugodnosti zaradi bolniške. Vsaka od teh stopenj se lahko odraža v sistemu spremljanja zdravja delavcev. Za vsako področje so na voljo kazalci, primerni za nadzor relevantnih ciklusov opisane politike.

Seznam kazalcev, ki jih predlaga WORKHEALTH

Za uvajanje spremljanja zdravja delavcev v Evropi je potrebno imeti trden nabor izvedljivih indikatorjev. Ti so predstavljeni v seznamu v nadaljevanju. Izbrali so jih strokovnjaki in jih ocenili z vidika javnega zdravja, zdravja in varnosti pri delu, inšpekcije za delo in socialnega zavarovanja. Indikatorji izidov zdravja in zdravstvenega sistema odražajo, kako učinkujejo delovne razmere. Zato je treba indikatorje do določene mere stratificirati po gospodarskih področjih in poklicih, da bi prikazali, kako so bolezni povezane z delom. S predlaganim seznamom lahko spremljanje zdravja delavcev ustvari grobo indikacijo nacionalnih in evropskih problemov glede zdravja na delovnem mestu. Opravijo se lahko tudi podrobnejše analize, iz katerih lahko nastanejo akcijski načrti.

Primerljivost podatkov

Podatke, ki so na voljo, je potrebno primerjati previdno. Rutinsko zbrani podatki, na primer o poklicnih boleznih, delovnih nezgodah ali odsotnosti zaradi bolezni, so lahko zelo odvisni od strukture in organizacije na relevantnem območju v vsaki državi in od drugih lokalnih parametrov. Po drugi strani pa so podatki, ki izhajajo iz raziskav, kot je recimo Evropska raziskava o delovnih razmerah, na splošno manj pristranski, čeprav lahko kulturne razlike prav tako vplivajo na vzorce odgovarjanja. Ta vprašanja je potrebno imeti v mislih, ko se primerja med državami s kazalci, naštetimi v preglednici. Morda je zato bolj priporočljivo, da se namesto tega spremljajo spremembe v trendih v določenem časovnem obdobju v vsaki državi.

Preglednica 1: Seznam indikatorjev

Splošni kazalci	Operativni kazalci	Imetnik podatkov
nezgode pri delu	glejte ESAW za operativne definicije; npr. stopnja incidence hudih delovnih nezgod	Evrostat
poklicne bolezni	glejte EODS za operativne definicije; npr. štev. ugotovljenih poklicnih bolezni po ekonomskih dejavnostih in bolezni na 100.000 delavcev, ki jih pokriva prepoznavni sistem	Evrostat
tveganja za zdravje, povezana z delom	% zaposlenih, ki mislijo, da sta njihovo zdravje in varnost ogrožena zaradi dela	Evropska fundacija
odsotnost zaradi bolezni	% zaposlenih, odsotnih z dela v referenčnem tednu zaradi lastnih bolezni, poškodbe aličasne nezmožnosti	Evrostat
nesposobnost za delo	npr. relativna verjetnost prisotnosti na delu za tiste, ki so sposobni ali delno sposobni v primerjavi s hudo nesposobnimi; % zaposlenih, ki trdijo, da imajo dolgotrajne zdravstvene težave, ali nezmožnost po poklicih	Evrostat
pojavnost bolezni	zbolevnost (prevalenca ali incidenca) po glavnih skupinah MKB, stratificirano po poklicih in ekonomskih sektorjih	trenutno ni na voljo nobenih podatkov
kakovost zaposlitve	npr. indikatorji različnih vidikov delovnih razmer (fizične razmere za delo, psihične razmere za delo, delovna avtonomija, intenzivnost dela)	Evrostat Evropska fundacija
aktivnosti za promocijo zdravja na delovnem mestu	npr. % podjetij, ki izvajajo aktivnosti promocije zdravja na delovnem mestu	trenutno ni na voljo nobenih podatkov
reintegracija / rehabilitacija	npr. % podjetij/institucij, ki izvajajo akcije reintegracije zaposlenih (posebej tistih, ki so nesposobni za delo), ko se vrnejo na delo po dolgotrajni odsotnosti zaradi bolezni	trenutno ni na voljo nobenih podatkov
upoštevanja in izvajanje predpisov ZVD	npr. % konvencij ILO OHS, ki so jih potrdile države članice; % podjetij, ki upoštevajo in izvajajo zakone in podzakonske akte	ILO
stroški za ukrepe varnosti in zdravja pri delu	npr. % vseh zdravstvenih stroškov ali % BDP/CDP	trenutno ni na voljo nobenih podatkov

Kratice: EODS = Evropska statistika o poklicnih boleznih, ESAW = Evropska statistika o poškodbah pri delu, ILO = Mednarodna organizacija za delo

V projektni skupini so bili strokovnjaki iz 14 evropskih držav, koordinator pa je bila BKK Federal Association, Nemčija. Poročilo in dodatne informacije so na voljo na naslovu WORKHEALTH@bkk-bv.de in spletni strani www.enwhp.org (iskalni pojem: WORKHEALTH). Projekt WORKHEALTH je podprla Evropska komisija (2002–2004). Niti Evropska komisija niti osebe, ki delujejo v njenem imenu, niso odgovorni za uporabo teh informacij. Print 2005

SL

